

FOLKBIBLIOTEKEN OCH DEN FRÄMMANDE PROPAGANDAN.

10,000 propagandaförsändelser om dagen har man beräknat att Sverige får sig tillsänt från Tyskland och västmakterna för närvarande. Det visar bäst vilken betydelse de krigförande stormakterna tillmätta sin propaganda, särskilt när man betänker den ofta omvittrade pappersbristen och knappheten på arbetskraft. Avsik-

ten med denna propagandakampanj är naturligtvis att bearbeta den svenska opinionen till förmån för den ena eller andra stormakten; man vill åstadkomma ett ställningstagande som är oförenligt med den svenska neutraliteten. Att vi är medvetna om faran vittnar bl. a. de opinionsmöten mot propagandan, som hållits runt om i landet. Varje svensk medborgare har uppmanats att på sitt verksamhetsfält hjälpa till med att motarbeta den främmande propagandan. På vad sätt kunna då de svenska folkbiblioteken medverka?

Det torde vara en allmänt omfattad åsikt att den främmande propagandan bäst motarbetas genom en upplysningsverksamhet om svenska värden, som gör oss mera motståndskraftiga mot utländska locktoner. Här ha folkbiblioteken framför allt en mission att fylla. På deras hyllor finns redan all behöflig litteratur; välskrivna, objektiva böcker om svensk historia, svensk ekonomisk utveckling, svensk sociallagstiftning, de svenska folkrörelserna för att ta några exempel. Det är inga svårlästa böcker. Säkert kan man med lite extra reklam få också den skönlitterära läsekretsen intresserad. Vilhelm Mobergs Rid i natt erbjuder t. ex. en utmärkt anknytning till mera fackbetonad historisk lektyr. För närvarande utges ju också av Folkberedskapen och Brevskolan en trevlig broschyrserie om vårt svenska samhällsliv och dess historiska förutsättningar, Den svenska livsformen. Den borde finnas till hands på alla bibliotek, både i läsrummen och vid lånedisken för att delas ut till intresserade.

De flesta folkbibliotek ha emellertid även direkt kontakt med den främmande propagandan. Redan under fredstid brukade man ju från olika håll i utlandet skicka reklambroschyrer och tidningar till svenska bibliotekariet, och det är naturligt att denna legitima upplysningslitteratur från de krigförande staterna under nuvarande förhållanden förvandlats till propaganda. Man kan säga att denna propaganda har två skilda ärenden till den svenska publiken. Å ena sidan inriktar den sig på att svärta ner fienden inför svensk opinion genom att så mycket som möjligt förringa fiendens militära, politiska och sociala insatser och misstänkliggöra hans krigsmål. Detta är den negativa formen av propaganda. Å andra sidan söker den bibringa den svenska allmänheten en gynnsam, förstående inställning till det egna landet och dess krigsmål. Det är den positiva propagandan, som hänvisar till militära resurser och framgångar, skönmålar sociala och kulturella förhållanden och i bestickande ordalag utlägger det ideologiska program, som man bekänner sig till.

Båda dessa slag av propaganda kommer som bekant i form av broschyrer och tidskrifter till biblioteken. Det har t. ex. uppgivits att vissa större bibliotek få ända till tio broschyrer i månaden samt regelbundet ett stort antal tidskrifter som *Illustrierte Zeitung*, *Der Norden*, *Signal* och *Nyheter från Storbritannien*, för att icke nämna de dagliga tidningarna, som numera också äro mycket propagandabetonade. Självfallet är all denna litteratur icke avsedd för bibliotekarien personligen, utan man hoppas att den skall läggas ut i läsrum och tidskriftsrum. Det framgår ju också tydligt av att broschyrerna och tidskrifterna ofta äro påstämplade »För läsrummets».

Hur behandlas nu denna litteratur på de olika biblioteken? Av den undersökning, som Statens informationsstyrelse gjorde i höstas, framgår det att propagandan i allmänhet effektivt oskadliggöres. Oftast går den direkt i papperskorgen. På en del bibliotek sparas vissa broschyrer och tidskrifter men förvaras i låsta magasin, ehuru allmänheten ibland har möjlighet att på särskild begäran låna dem. Det hör emellertid till undantagen. Några bibliotekariet ha använt sig av utvägen att returnera allt som kan fänkas innehålla propaganda, en metod, som visserligen visat sig vara mycket effektiv för att i fortsättningen slippa få propaganda, men som

kanske inte är att rekommendera, eftersom det dock torde vara av ett visst värde för bibliotekarierna att känna till propagandaskrifterna och deras argument.

På en del håll har man emellertid varit tveksam om vad som bör räknas till progaganda och vad som kan anses som ren upplysningslitteratur, och som alltså bör vara tillgänglig för allmänheten. Det är naturligtvis också klart att mycket av den propaganda, som ovan betecknats såsom positiv och som innehåller sakliga redogörelser för det krigförande landets sociala och kulturella förhållanden, på sätt och vis kan betraktas som legitim upplysningslitteratur. Även tidskrifter av typen Sverige—Tyskland avse ju framför allt att vara kulturellt orienterande. Under nuvarande förhållanden är emellertid all dylik litteratur så tendentiös att man säkert bäst tjänar svenska intressen genom att bannlysa också denna från de för allmänheten tillgängliga bibliotekslokalerna.

Bitti von Vegesack.